

Západočeská univerzita v Plzni
Fakulta designu a umění Ladislava Sutnara

Diplomová práce

Plzeň 2015

BcA. Jakub Orava

Západočeská univerzita v Plzni
Fakulta designu a umění Ladislava Sutnara

Diplomová práce

PAMĚŤ PRCHAVÉHO MÍSTA

PROUD ČASU

BcA. Jakub Orava

Plzeň 2015

Západočeská univerzita v Plzni
Fakulta designu a umění Ladislava Sutnara

Katedra výtvarného umění
Studijní program Výtvarné umění
Studijní obor Sochařství
Specializace Socha a prostor

Diplomová práce

PAMĚŤ PRCHAVÉHO MÍSTA

PROUD ČASU

BcA. Jakub Orava

Vedoucí práce: prof. akad. soch. Jiří Beránek
Katedra výtvarného umění
Fakulta designu a umění Ladislava Sutnara
Západočeské univerzity v Plzni

Plzeň 2015

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **BcA. Jakub ORAVA, DiS.**
Osobní číslo: **D13N0015P**
Studijní program: **N8206 Výtvarná umění**
Studijní obor: **Sochařství, specializace Socha a prostor**
Název tématu: **Paměť prchavého místa**
Zadávající katedra: **Katedra výtvarného umění**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Minimální rozsah prací

Počet: 1 až 6 hlíněnokamenných teras.

Formát: 10 m až 30 m.

Popis realizace: land-artové zpracování tématu vztahujícího se ke konkrétnímu prostředí.

Výstup: zpracování krajiny do různě odstupňovaných teras.

Průběžné plnění úkolů dle pokynů vedoucího práce (a příp. konzultanta, je-li stanoven)
a pravidelné konzultace do termínu odevzdání práce 1x týdně v rámci semináře
ke kvalifikační práci.

Postup realizace

- 1) září - Teoretická část práce: (bod 1. - 3. - uvědomit si, kdo jsem, odkud přicházím, kam směřuji - dříve, nežli začnu pracovat). Z toho vyplývá výběr tématu a cíl práce.
Praktická práce - sběr materiálů a průběžné intenzivní studium zdrojů.
- 2) říjen - Předložení řady skic a variant řešení.
- 3) listopad, prosinec - Varianty pracovní verze, volba nejvhodnější varianty, průběžná práce na praktické části závěrečné práce.
- 4) leden, únor - Předložení adekvátně rozpracované praktické části závěrečné práce, předložení rozpracované teoretické části závěrečné práce v souladu s doporučenou osnovou (pro udělení zápočtu).
- 5) březen - Realizace výsledného projektu, předložení pracovní verze kompletní teoretické práce.
- 6) duben - Finalizace a odevzdání: (finalizace projektu, dokončení teoretické i praktické části práce, příprava prezentace, odevzdání obou částí práce pro udělení zápočtu).

Obhajoba

červen - Obhajoba + ve stanoveném ateliéru prezentace kvalifikační práce na CD/DVD
(v podobě pro tisk).

Rozsah grafických prací: **vyplyne ze zpracování DP**
Rozsah pracovní zprávy: **min. 15 normostran textu**
Forma zpracování diplomové práce: **tištěná**
Seznam odborné literatury:

ECO, Umberto. *Od stromu k labyrintu*. Praha: Argo, 2012.

ISBN 978-80-257-0305-2.

ŠÍMA, Antonín. *Svět vymezený a neomezený: principy přírody ve filosofii Filoláa z Krotónu a u raných pythagorejců*. Červený Kostelec: Pavel Mervart, 2012.

ISBN 978-80-7465-048-2.

SENECA, Annaeus, Lucius. *O duševním klidu*. Praha: Baset, 2004.

ISBN 80-86410-43-9.

Vedoucí diplomové práce: **Prof. akad. sochař Jiří Beránek**
Katedra výtvarného umění

Datum zadání diplomové práce: **31. května 2014**

Termín odevzdání diplomové práce: **30. dubna 2015**

Doc. akad. mal. Josef Mištera
děkan

Ing. BcA. Jana Trnková
vedoucí katedry

V Plzni dne 15. září 2014

Prohlašuji, že jsem práci zpracoval samostatně a použil jen uvedených pramenů a literatury.

Plzeň, duben 2015

.....

podpis autora

OBSAH

1	Úvod	1
	1.1 Mé dosavadní dílo v kontextu specializace	1
	1.2 Téma a důvod jeho volby	3
	1.3 Cíl práce	4
2	Projekt „Ohrožené a zaniklé kostely“	6
	2.1 Poutní místa	6
	2.2 České baroko	7
	2.3 Pronásledování katolické církve v Československu	10
	2.4 Land art	12
	2.5 Smysl projektu	13
	2.6 Historie místa	16
	2.7 Historie kostela	16
3	Koncept díla „Proud času“	18
	3.1 Popis díla	20
	3.2 Postup práce	21
4	Závěr	23
	4.1 Silné stránky	23
	4.2 Slabé stránky	24
5	Seznamy použitých zdrojů	25
	5.1 Knižní a periodické zdroje	25
	5.2 Internetové zdroje	26
6	Resumé	28
7	Seznam příloh	30

1. Úvod

1.1 Mé dosavadní dílo v kontextu specializace

Ve své dosavadní tvorbě hledám inspiraci především v landartu a v určitém druhu existencialismu. Vzhledem k tomu, že se jako výtvarník neustále vyvíjím a obohacuji se novými poznatky, je pro mě zatím těžké si přesně určit škatulku nebo směr, kterým bych se měl ubírat. Za nedílnou součást mé práce považuji filozofii, která by měla být jakousi vnitřní myšlenkovou konstrukcí díla. Proto se snažím klást velký důraz na ujasnění celkového náhledu na dané dílo a v tom mi pomáhají filozofické názory např. Platóna či Aristotela.

Land art mi je blízký svým přístupem k tvorbě, využívání přírodních materiálů a celkově širokým nadhledem. Pomíjivost v tomto uměleckém směru je pro mě důležitou složkou pro inspiraci, zvláště když úzce souvisí s časem, s životem a vlastně i s celým vesmírem. Tuto pomíjivost sleduji například ve tvorbě Angličana Richarda Longa, jenž se inspiruje procházkami krajinou, se kterou se však snaží spíše souznít než jí nějak dominovat.

Druhým proudem, který ovlivňuje mojí práci je existencialismus. V tomto směru vidím určitou inspiraci v uvědomění si vlastní existence. I ta je totiž závislá na čase. Kombinace těchto dvou proudů mi dává pohled jako by z ptačí perspektivy a umožňuje mi se odpoutat od povrchních věcí a získat tak širší rozhled.

Obecně už delší dobu narážím na problematiku svobodného myšlení, která je podle mě docela zásadní a důležitá k vlastní existenci. Ztrácí se a dávám to za vinu celosvětové „přetechnizaci“, která lidstvu „usnadňuje

a šetří čas“. Myslím si, že člověk díky ní chudne na mysl a snadněji přijímá povrchní názory, čímž se vystavuje riziku manipulace. S rádoby ušetřeným časem potom stejně neví jak naložit.

Proto se snažím vytvářet díla s hlubším významem, která sice nejsou na první pohled zcela jasná pro diváka, avšak pevně věřím, že při určitém zamyšlení si v nich může každý najít své. Jako příklad uvádím fotografii modelu díla, které jsem nazval Boží oko. Je koncipované do Platonského trojúhelníku, přičemž každý cíp zastupuje odlišná tematika: absolutno, bytí a duše. Jako střed jsem zvolil oltář - boží oko.¹

V poslední době zjišťuji, že se obecně vytrácí zdravý lidský rozum, který považuji za velmi důležitý. Na toto poznání jsem narazil při tvorbě diplomové práce, kde bylo podmínkou získat povolení k práci na daném místě. Ve většině případů to byl nepřekonatelný problém. Když budu vycházet z názoru, že za vše si můžeme samy, tak bych vinu přisoudil obecnému vkusu a myšlení, které můžeme pozorovat vždy tam, kde se pohybuje lidský tvor.

Další inspirací pro mou tvorbu, je jeden z výroků Hérakleitose, že vše plyne. Den se například mění v noc a ta opět v den. Pro názorné objasnění své teorie uvádí filozof příklad řeky: „Nelze vstoupit dvakrát do téže řeky.“ Mínil tím, že v okamžiku, kdy vstoupíme do řeky, čerstvá voda ihned vystřídá tu, do níž jsme vnořili nohu, ale řeka sama je vždy popisována jako jedna a táž². Tímto výrokem zároveň částečně narážím na téma mé diplomové práce „paměť prchavého místa.“

¹ Příloha č. 1

² BUCKINGHAM, W. *Kniha filozofie*. 1. vyd. Přel. O. Vochoč. Praha: Knižní klub, 2013, Přel. z: The Philosophy Book. s. 40. ISBN 978-80-242-3912-5.

1.2 Téma a důvod jeho volby

Když se řekne paměť prchavého místa, tak si představím příkrý svah někde v horách, kde je uměle vystavěna cesta z navezeného kamení. Tento zásah už může nést nějakou paměť, která podléhá přírodním vlivům a času celkově. Člověk si toho všimne zřetelněji až tehdy, když se s ním utrhne kus cesty a následně padá do rokle (zákoutí) paměti. Na paměť se dá nahlížet z více úhlů pohledů, například si jí můžeme rozložit na krátkodobou, střednědobou a dlouhodobou. Dalším pohledem může být způsob, jak chápat funkci paměti a její ukládání našeho poznání v různých formách. Např. ve formě vizuální, akustické a sémantické. Tato rozmanitost paměti byla jedna z předních motivů pro důvod volby tohoto tématu.

Zároveň si ale myslím, že takové téma není jen o paměti a pomíjivosti, ale především také o vztahu s krajinou. Ať chceme či nechceme, je kolem nás a působí na nás. Díky tomu tak vzniká vztah. Tady bych rád zmínil poznámku Václava Cílka.

Doufám, že odpověď na otázku, jaký smysl má příroda, nebudeme nikdy znát. Mnohem důležitější je tento smysl cítit. Nejedná se jen o vědění, ale o možnost ztráty. Přírodní vědy nám na tyto otázky neodpovídají, ale dělají něco mnohem důležitějšího – postupně a skoro neviditelně budují nový pocit světa, který je založen na jakési vzájemně provázané síti života.³

Tento úryvek mě zaujal, protože nese hlubší zamyšlení nad vztahem s přírodou, což je jev, který se dnes z lidské mysli pomalu a jistě vytrácí.

³ CÍLEK, V. Krajiny vnitřní a vnější. 2. dopl. vyd. Vimperk: Dokořán, 2010, s. 134. ISBN 80-7363-042-7

Další moment, který mě směřoval k volbě tohoto tématu, byl podtitul zadání, který zní „zpracování konkrétního prostoru ve vztahu k jeho minulosti“. To mě vyzvalo k řešení a uchopení daného prostoru, a také se mi tím nabízela možnost získat nové poznatky a zkušenosti z oblasti Land artu.

1.3 Cíl práce

Cílem je specifická forma příspěvku k záchraně kostela svatého Václava pomocí výtvarného díla a celého dění kolem něj. Tento kostel, který se nachází ve vesnici zvané Hora svatého Václava na Domažlicku, je dlouhodobě bez výrazné pomoci. Místní obyvatelé se snaží z vlastních sil zabránit, aby kostel nezchátral. Díky nim tak můžeme kostel stále ještě navštěvovat.

Cílem práce je také zvýšit povědomí a zájem o kostel u návštěvníků, širší veřejnosti a popřípadě i u vyšších institucí. Oprášení tohoto místa jako paměť místní krajiny, na kterou se slétly a usadily náletové dřeviny, pomocí vytvoření nenápadných teras či schodů, které by směřovaly do pomyslného centra. Práci koncipuji jako nenásilnou úpravu s pokorou k okolnímu reliéfu krajiny. Zároveň bych chtěl tímto projektem upozornit na zanikající, popř. už zaniklé kostely, kterých je víc než dost.

Dílo koncipuji jako práci s místním materiálem a mou snahou je pokus o vytvoření pomyslné paměti. Člověk by se měl zastavit, rozhlédnout se a najít si čas na vlastní přemýšlení.

Dalším cílem je i celkový přístup k této práci, který je nutný pro tak mystické a harmonické krajiny, které nesou památné stromy, vztyčené kameny, studánky, drobné sakrální i profánní objekty citlivě zasazené

do krajiny. Díky nim vznikají citové vazby ke krajině domova. Jsem přesvědčen, že si zaslouží nemalou péči a údržbu, protože je to náš odkaz pro příští generace. Myslím si, že by se tato místa neměla nechávat ladem. Měli bychom je dokonce bránit. Naši předci museli mít daleko silnějšího ducha, když i drobné stavby či objekty umísťovali na místa, které jsou tak kouzelné a silné.

2. Projekt „Ohrožené a zaniklé kostely“

Diplomovou práci realizuji v rámci projektu „*ohrožených a zaniklých kostelů*“, který je spolufinancován Plzeňským krajem, Ministerstvem kultury, městem Plzeň - Evropským hlavním městem kultury a Fakultou designu a umění Ladislava Sutnara. Rád bych tento projekt trochu nastínil a představil, protože je nedílnou součástí mé práce a díky němu jsem měl možnost si vyzkoušet práci v terénu a to v úplně jiném měřítku, než jak je tomu u tvorby v ateliéru.

Tohoto projektu se v minulosti zúčastnili i další studenti, kteří získali jak pozitivní, tak i ale negativní zkušenosti. Nicméně téměř všichni byli vděční za nově nabyté zkušenosti a za možnost účastnit se tak smysluplné akce. Debaty směřované k tomuto projektu mě zaujaly natolik, že jsem se nemohl nezúčastnit.

Myslím si, že by se také nemělo zapomenout na kontext historického vývoje, který se váže k tomuto projektu a nakonec i k samotným církevním stavbám. Je totiž důležité zmínit smutnou etapu, kdy byly ničeny, devastovány a dokonce i demolovány.

2.1 Poutní místa

Když se řekne "poutní místo", zpravidla si jeho kompozici v krajině představíme jako výstavní barokní kostel na odlesněném vrcholu kopce nebo nějakou krajinnou dominantu viditelnou z mnoha směrů, k níž vede křížová cesta. Takovou podobu totiž dostala většina posvátných míst na území Česka v 17. a 18. století.

Poutní tradice je v křesťanství, zejména v římskokatolickém vyznání, velmi stará a velký význam nabyla jak ve středověku, tak i v období baroka, kdy poutě znovu prožívaly svůj "zlatý věk" a stará poutní místa se dočkala rozsáhlých rekonstrukcí a úprav. V Česku se k tomu přidávaly i mnohé další stavby ve snaze upevnit po bitvě na Bílé hoře v protestantských Čechách katolickou víru a demonstrovat její sílu v kráse kompozice barokní krajiny. Stavitelé usilovali o zasazení sakrální stavby do krajiny tak, aby ji okolní prvky ještě zdůrazňovaly. Ať už pomocí dalekých průhledů nebo bezlesí. Využívali také umístění na viditelná a vyvýšená místa. Krajinná konfigurace měla vedle estetické stránky především náboženskou symboliku, která měla připomínat určité biblické místo nebo obecně pokoru před velikostí a dokonalostí Boha.⁴

Pojďme si něco říct o době, kdy na našem území vznikala řada církevních staveb. Nazýváme ji České baroko a má kořeny v Itálii a Španělsku. Baroko bylo v Čechách obohaceno domácími umělci a řemeslníky o nové prvky, které byly přizpůsobeny českému prostředí. Vznikají zde nejen chrámy, kláštery, paláce, ale mění se také ráz samotného venkova – kostelíky a kapličky rostou jakou houby po dešti. Dochází ke spojení nového slohu s lidovou tradicí. Tyto stavby jsou charakteristické tím, že dokonale splývají s okolní krajinou.⁵

2.2 České Baroko

Pro nastínění doby, bych rád zmínil pár umělců, kteří se zabývali krajinou obecně.

⁴ Triada, spol. s r. o., Praha, spolupráce: Webhouse, s. r. o., [online]. [cit. 2015-02-26]. dostupné z: <http://www.dvs.cz/clanek.asp?id=6496693>

⁵ Creative Commons, [online]. [cit. 2015-02-26]. dostupné z: http://cs.wikipedia.org/wiki/%C4%8Cesk%C3%A9_baroko

Byl jím např. Václav Hollar, autor realistických barokních leptů. Mezi jeho časté náměty patří přírodní motivy, mapy, portréty, městské prospekty a zátiší na volných listech i v souborech. Vytvořil také pohled na Prahu z Petřína podle svých kreseb ze své krátké návštěvy Prahy v roce 1636.⁶ Na jeho práci můžeme pozorovat určitou formu nadhledu a jeho myšlenkové povznesení se do ptačí perspektivy. Možná by nebylo od věci se zmínit o práci malíře Petra Jana Brandla, který znázorňoval krajinu ze dvou pohledů a to ze země a z nebes. Já osobně si myslím, že je to další příklad toho, kdy se musí člověk odpoutat od reálného myšlení a pracovat s citem za doprovodu duchovních představ.

Dalším příkladem by mohl být Václav Vavřinec Reiner a jeho práce Andělé s atributy sv. Jana Nepomuckého v Pražském kostele sv. Jana Nepomuckého. Reiner patří k nejvýznamnějším českým malířům vrcholného baroka a kromě krajin, bitevních obrazů a portrétů vytvářel i mimořádné fresky, kterými dotvářel zejména architekturu kostelů Kiliána Ignáce Dienzenhofera.

Rád bych také zmínil významného umělce sochaře Matyáše Bernarda Brauna a jeho práci v areálu Nového lesa u Kuksu zvaný též Betlém, což je unikátní barokní sochařsko-krajinářskou realizací, vytvořenou v letech 1718 – 1732 jako širší součást rezidenčního a lázeňského komplexu Kuks. Část sochařských prací v Novém lese je řazena k nejkvalitnějším dílům českého barokního sochařství.⁷

⁶ Creative Commons, [online]. [cit. 2015-02-26]. dostupné z: http://cs.wikipedia.org/wiki/V%C3%A1clav_Hollar

⁷ Creative Commons, [online]. [cit. 2015-02-26]. dostupné z: [http://cs.wikipedia.org/wiki/Betl%C3%A9m_\(Kuks\)](http://cs.wikipedia.org/wiki/Betl%C3%A9m_(Kuks))

V soudobé architektuře vynikal především Jan Blažej Santini-Aichel a jeho práce - poutní kostel svatého Jana Nepomuckého na Zelené hoře patří mezi opravdové skvosty. Smyslem stavby byla oslava Jana Nepomuckého, jako mocného patrona a světce⁸. Spojuje barokní a gotické prvky a navíc poukazuje na dobu, ve které žil, působil a byl umučen Jan Nepomucký. Konstrukce kostela vychází z geometrie kruhu, přičemž mnohonásobně opakuje číslo pět jako odkaz na pět hvězd Jana Nepomuckého, což je další originální přístup ke krajině.

Krajina 17. a 18. století byla v řadě případů ztvárněna do podoby rozsáhlých komponovaných krajinných úprav. Jejich základem bylo rozmístění důležitých bodů kompozice. Těmi jsou zpravidla objekty zámku, hospodářských dvorů, kaplí, poutních kostelů nebo jiných staveb. V souladu s kompozičními principy barokní architektury a zahradní či parkové kompozice vznikaly v krajině geometrické soustavy, mající význam nejenom v organizování prostoru a podřízení krajiny jednotnému řádu, ale též význam symbolický.⁹

Toto byl krátký náhled na dobu, ke které se vztahují církevní stavby. V této době můžeme vidět hodně geometrie, různé řešení a tvarování krajiny. Vznikla díla plná dynamičnosti, v nichž přímou linii nahradila křivka, iluzivní prostor a světlo. Na místo analýz a úvah nastoupil čas boje a obrácení na víru. Opírání se o city a *né* o rozum.

Doba, která rozvíjela prostor do hloubky, odkud pramení jeho dynamičnost, jež nutí zrak, aby postupoval vpřed a zase se vracel ve snaze

⁸ Creative Commons, [online]. [cit. 2015-02-26]. dostupné z: [http://cs.wikipedia.org/wiki/Kostel_svat%C3%A9ho_Jana_Nepomuck%C3%A9ho_\(%C5%BD%C4%8F%C3%A1r_nad_S%C3%A1zavou\)](http://cs.wikipedia.org/wiki/Kostel_svat%C3%A9ho_Jana_Nepomuck%C3%A9ho_(%C5%BD%C4%8F%C3%A1r_nad_S%C3%A1zavou))

⁹ Katedra urbanismu a územního plánování, [online]. [cit. 2015-02-26]. dostupné z http://urbanismus.fsv.cvut.cz/HTM/PREDMETY/SI/UUPS/UUPS_2012_pr_09.pdf

postihnout tvar. Proto se tato doba zřekla čtvercové sítě z vertikál a horizontál, patřící k principům renesance.¹⁰

2.3 Pronásledování katolické církve v Československu

Ve své práci se také musím zmínit o době, která velmi negativně poznamenala církevní památky. Mohli bychom jí nazvat dobou pronásledování katolické církve v Československu, což byl proces, probíhající systematicky v letech 1948-1989. I když na Slovensku a v Sudetech se ocitla katolická církev pod tlakem a perzekucemi ze strany komunistů a jimi ovládaných úřadů již v roce 1945. Pronásledování mělo mnoho podob a týkalo se nejen církve jako celku, ale i jedinců.

Šlo o naprostou likvidaci nezávislého církevního tisku a vytlačení církve ze společnosti. Snahou komunistického režimu bylo také přepisovat a upravovat dějiny českého národa tak, aby v něm katolická církev působila jako negativní činitel. K tomuto účelu věnovala i velké finanční prostředky.

Hodně staveb nemělo štěstí a nepřežilo. Např. kostel sv. Martina v Brtníkách. Počátkem 70. let 20. století se uvažovalo o využití poničeného kostela pro potřeby kulturního zařízení, pohostinství, či dětské poradny, klubovny Socialistického svazu mládeže a gymnastického sálu. V roce 1973 bylo upuštěno od památkové ochrany a o dva roky později se přistoupilo k demolicí.¹¹

¹⁰ PIJOAN, José. *Dějiny umění 7*. Praha, 1990. 348 s. ISBN 80-207-0888-X.

¹¹ Biskupství litoměřické, [online]. [cit. 2015-02-27]. dostupné z: <http://www.dltm.cz/vystava-znicene-kostely-severnich-cech-1945-1989-v-rumburku>

Komunismus je ideologie založená mimo jiné na militantním ateismu a tzv. vědeckém materialismu. Jedním z jejích hlavních východisek je myšlenka, že náboženství je výmysl k ovládnutí masy lidí. Dalším názorem byl například to, že náboženství je opium lidstva, a že má sloužit jako prostředek k odvedení pozornosti lidí od jejich problémů. Podle komunistů mělo náboženství ve společnosti, kde si budou všichni rovni, zaniknout samo od sebe nebo mělo být zakázáno.

Komunistická strana Československa v intencích těchto tezí předpokládala naprostou likvidaci církví a vymýcení náboženství. Těchto cílů mělo být dosaženo částečně násilím, částečně indoktrinací ve školách a především pečlivou selekcí budoucí inteligence. V krajním případě se také počítalo s možností, že po přechodnou dobu bude trpěna existence a činnost těch církví a náboženských společností, které budou ochotny podřídit svou činnost komunistické politice a jejím požadavkům.¹²

Architekt Jan Soukup prohlásil, že stav našich kostelů do značné míry vypovídá o stavu společnosti, ve které žijeme. Je to vlastně vztah k našemu národnímu bohatství, k tomu, co naši předkové tvořili *“A já bych to měl nést dál. Ale já o to nemám zájem.”* Tento v demokratických společenstvích naprosto přirozený vývoj byl po dobu 40 let násilně přerušeno. Po roce 1990 se staly pro kostely nepříjemnou skutečností loupežné nájezdy, na které nebyla společnost připravena a tím pádem jim ani neuměla zabránit. Práce Jana Soukupa je motivována přesvědčením, že bez minulosti není budoucnost, není dobré budoucnosti a veškeré památky považuje za jakousi kolébku tohoto vývoje. Říká, že tato nit se nesmí ztratit a pokud se tak stane, rosteme dál jako bez kořenů.¹³

¹² Creative Commons, [online]. [cit. 2015-02-27]. dostupné z: http://cs.wikipedia.org/wiki/Pron%C3%A1sledov%C3%A1n%C3%AD_katolick%C3%A9_c%C3%ADrkve_v_%C4%8Ceskoslovensku

¹³ Česká televize 1996–2015, [online]. [cit. 2015-02-27]. dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz>

2.4 Land art

Projekt Zaniklé a ohrožené kostely symbolicky odstartoval v úterý, 6. listopadu 2012. Ten připravila obecně prospěšná společnost Plzeň 2015 spolu s pedagogy a studenty oboru Sochařství Fakulty designu a umění Ladislava Sutnara, jako jednu z pilotních akcí regionální programové linie Land art Evropského hlavního města kultury 2015. Z tohoto důvodu bych se rád zmínil v několika větách o uměleckém stylu zvaném Land art.

Land art známý také jako earth art, který se rozvíjel v 70. letech a inspiroval se nejen přírodním prostředím, tak i jeho surovými materiály. Umělci land artu si zakládali na tom, že spíše než zobrazování samotné krajiny, je pro ně důležitější to, že tvoří přímo v ní. Technikou skulptury vytvářeli umělecká díla (earth works) nebo budovali struktury a instalace s přírodními materiály jako jsou větve nebo kameny.¹⁴

Šlo o osobní vztah ke krajině, což je zřejmé například z tvorby již zmíněného Richarda Longa. Ten podnikal několik desetiletí dlouhodobé cesty do vzdálených, nepřístupných oblastí, kde prováděl z materiálu, jež tam našel, jednoduché geometrické obrazce. Buď je skládal z kamenů, nebo vznikaly soustavnou tělesnou aktivitou, třeba chůzí či během. Vyšlapané cesty nikam nevedou a nemají žádný praktický účel, než že se jimi zvýrazní krajina, kde se nacházejí. Výsledky své aktivity, jež přímo na místě zhlédne nanejvýše náhodný divák, prezentoval Long na fotografiích. Vztah těla ke krajině tak nabylo vyloženě abstraktní podoby. Na místě zůstaly opuštěné geometrické tvary, jejichž smysl byl skryt.¹⁵

¹⁴ GRAHAM-DIXON, Andrew. *Umění*. Praha: Knižní klub, 2010, ISBN 978-80-242-2663-7

¹⁵ PIJOAN, José. *Dějiny umění 12*. Praha, 1990. 348 s. ISBN 80-207-0888-X. str. 43

Tohoto autora jsem vybral záměrně, protože si myslím, že jeho tvorba je typická pro vztah mezi krajinou a člověkem a mezi barokem a land artem.

2.5 Smysl projektu

Smyslem projektu není, ani nemůže být úplná obnova těchto staveb. Už samotný počet těchto záměrně devastovaných objektů je děsivý a jejich rekonstrukce nereálná. Jejich význam však spočívá dodnes v něčem jiném. Přes pohnutý osud v sobě uchovávají paměť. Paměť místa jako duchovního centra, jako shromaždiště lidí, kteří jsou schopni se zamyslet nad tím, co přesahuje jejich možnosti chápání. Tento přesah nemusí být a také není pouze náboženský.

Vedoucí ateliéru sochařství prof. akad. soch. Jiří Beránek vysvětluje: *„Člověk se přece potřebuje také zastavit, rozhlédnout a vnímat nevšednost i obyčejných věcí. Člověk se přece potřebuje „vznést“ nad sebe sama, pochopit význam cest, chodníků a pěšin, smysl obydlí a hemžení měst. Nic z toho co bylo postaveno našimi předky, nebylo bezdůvodné a náš projekt to chce dokázat. Už při pouhém vztyčení tyče na místě ruiny kaple či kostela zjistíme vždy genialitu, s jakou bylo určeno. Samotný příchod k takto nalezeným místům je zpravidla určen stromořadím, kamenným valem, nebo jiným významným krajinným útvarem. A tak se pomalu vnořujeme pod kůži krajiny a chápeme ji tak, jak by se měla uchovat, nebo obnovit. Ano, znovu-vyšlapaná stezka je záslužný čin, vede-li k plnosti života.¹⁶*

Rád bych také představil a nastínil některé práce spolužáků, kteří se zúčastnili tohoto projektu již v minulosti.

¹⁶ Plzen2015, [online]. [cit. 2015-02-28]. dostupné z: <http://www.plzen2015.cz/cs/akce/zanikle-a-ohrozene-kostely-0>

Patří mezi ně práce Kristýny Kužvartové v barokní kapli z roku 1730 sv. Jan Nepomucký, Loreta (u Týnce). Autorka jí dala jméno KAPKA ANEB HLADINA HLOUBKY a píše o ní následující:

„Opuštěné prostory jsou doprovázeny zvukem. Ač se to na první pohled nezdá, pod jejich tichem zní šum větru a odkapávání času. I zřícenina barokní čtyřboké kaple sv. Jana Nepomuckého, ležící na zalesněném vršku u vsi Loreta jihozápadně od Klatov, se pod koloběhem kapek propadá do věčnosti. Z původní kaple, orientované přesně na osu zámku v nedalekém Týnci, zbyly jen čtyři zdi, na místě kupole se dnes otevírá obrovský kruhový otvor k nebi. Stačí jen jediná kapka, která lehce poruší běh času a zmrazí okamžik dopadu. Ve středu chrámové lodi proniká tato kapka hluboko pod hladinu či podlahu, čeří ji a vlní. Protíná horizont našeho současného postavení a promítá se do plochy. Zároveň však nutí k pohledu vzhůru, tedy k otázce „odkud a kam?“, a kopíruje tak ve svém účinku vertikální osu chrámu. Kruhovým vymezením je symbolem nekonečného opakování, cyklu. Vody, života i smrti.“¹⁷

Další kdo se účastnil tohoto projektu je Jakub Hadrava s prací Věřící v kostele sv. Jiří v obci Luková u Manětína. O díle píše toto:

Cílem bylo přiblížit divákovi svět minulý, kdy kostel využívali lidé, pro které byla víra přirozenou součástí života. Víra měla velký vliv na utváření jejich osobnosti.

Každý den vedeme válku o zachování člověka v člověku, o zachování lidské tváře. Není však lehké zůstat člověkem a nezapomenout kdo jsem a proč jsem tady. Každý je z počátku „dobrým“, má ideály, podle kterých chce žít. Postupně na něj však vnější svět tlačí a člověk začne dělat kompromisy, postupně ztrácí svou tvář, až jednoho dne je někým, kým nikdy nechtěl být a dál

¹⁷ Příloha č. 2

předává tento přejatý model chování a nazírání na svět. Z tohoto začarovaného kruhu se člověk dostává těžko, ale možnosti zde jsou a jedna z cest může vést právě skrze křesťanství.^{18 19}

Dnes dokonce existuje už několik webových stránek, na kterých naleznete informace o kostelech, kaplích a kapličkách v České republice, jež jsou ve špatném stavebně-technickém stavu nebo byly v období po roce 1945 zničeny a dosud nebyly obnoveny.²⁰ Ohrožených kostelů je opravdu hodně a nachází se ve všech koutech České Republiky. Smyslem těchto stránek je upozornit odpovědné úřady státní správy, místní samosprávy, církevní orgány a další instituce na existující špatný stav některých sakrálních památek s cílem napomoci jejich obnově. Velká část představitelů měst a obcí chápe tyto stavby nejen jako místa určená k náboženským obřadům, ale také jako významné architektonické, urbanistické a krajinné prvky. Svědčí o tom i tabulka Opravených staveb – stovky staveb zde uvedených byly ještě na konci 90. let vedeny jako poškozené či zničené.

Takových poutních míst máme v Česku mnoho. Otázkou je, co od nich lidé očekávají, jaký k nim mají vztah? A očekávají od nich vůbec něco? Jejich názory by měli znát zastupitelé obcí!

Odpovědi na tyto otázky by měl každý jedinec a každá obec hledat ve svém regionu. Údržba, úprava a zvelebování religiózní krajiny jsou žádoucí a účelné v případě, že se k tomuto procesu váže všeobecný zájem a že dochází ke shodnému společnému postoji všech zainteresovaných.

¹⁸ Příloha č. 3

¹⁹ Agionet Plzeň, [online]. [cit. 2015-02-28]. dostupné z: <http://lukova-kostel.cz/vystava>

²⁰ Michal Valenčík, [online]. [cit. 2015-02-28]. dostupné z: http://www.znicenekostely.cz/?comments_before=1414609216

Poutní místo či obecně sakrální stavba by měla být místem, které bude různé skupiny obyvatel spojovat a ne rozdělovat. Mělo by být nekonfliktním společným dědictvím, které stojí za to chránit, i když může mít pro každého z nás jiný vnitřní význam.²¹

2.6 Historie místa

Obec Hora svatého Václava (Berg) je poprvé zmiňována již v roce 1239. K roku 1359 je uváděn farní kostel (kostelec nebo opevněný kostel). Strategicky položené místo hrálo ve středověku nezanedbatelnou úlohu. Obec patřila pražskému arcibiskupství se správou z Horšovského Týna. Roku 1434 patřila Bohušovi z Tasnovic. Později se dostala do rukou pánů z Ronšperka (Poběžovic). Jan mladší z Lobkovic vyplatil roku 1545 kostel Sv. od pána ze Švanberka a sídlo připojil k panství Horšovský Týn. Až do roku 1785 spravovali kostel kněží Pivoňského kláštera. V roce 1930 tvořilo zástavbu 29 objektů s popisným číslem obydlí 154 obyvateli.

2.7 Historie a popis kostela

Kostel Sv. Václava je v lokalitě zmiňován již v roce 1359. V blízkosti kostela stávala údajně tvrz či hrad, který byl zbořen za husitských válek. V roce 1545 je zmiňován kostel Sv. Václava v „Hrúbích“ (příkopech). Ještě v 18. století stávaly v okolí kostela kusy zdí. Dodnes však není jasné, zda v Hoře sv. Václava stávala tvrz či hrazený kostel.

Kostel je původně gotická stavba, v mladší době byl částečně barokně přestavěn. Kostel je volně stojící zděná omítaná jednolodní stavba se západní předsíní a polygonem ukončeným presbyteriem s opěráky, k jejímu

²¹ Triada, spol. s r. o., Praha, [online]. [cit. 2015-02-28]. dostupné z: <http://www.dvs.cz/clanek.asp?id=6496693>

severnímu bloku přiléhá věž se sakristií v přízemí²². V severním boku lodi je patrná zadržka jiného okna, položeného výše a mimo osu nynějšího okna. V presbyteriu jsou okna vyšší a štíhlá, v původních kamenných rozevřených špaletách a s pozdějšími půlkruhovými záklenky. Okno v ose závěru má ještě patrný zadržný lomený oblouk.²³

²² Příloha č. 4

²³ Zdroj: Památkový ústav v Plzni

3 Koncept díla „proud času“

Dílo má bohatou historii z hlediska vyřizování dokumentů potřebných k účasti na projektu, především dokument o povolení k práci. Díky tomuto povolení se moje představa o díle v krátkém časovém úseku mnohokrát upravovala. Ustálila se až po spolupráci s panem Ing. Jiřím Ševčíkem z rozvojové inženýrské společnosti, který mi dal perfektní tip na místa, kde je přímo zájem o nějakou záchrannou činnost. Po následném obdržení tak cenného dokumentu jako je povolení k práci jsem konečně mohl svou myšlenku, své představy upravit přímo na míru daného místa.

Jak jsem se už zmínil v oddíle 1.1, kde poukazuji na důležitost nějaké filozofie u vzniku díla, tak jsem se i já inspiroval při této práci filozofií Aristotela a sv. Augustina. Tito filozofové se zabírali mimo jiné i úvahou o čase, kde si kladou otázku, je-li čas „počítaný pohyb“, musí tu být i někdo (nebo něco), kdo pohyby počítá, podle Aristotela je to duše, ale podle sv. Augustina tuto funkci zastupuje paměť. Tyto dvě teze mě inspirovali natolik, že jsem se pokusil nějakým způsobem na ně reagovat a promítnout do svého díla.

Rád bych zde umístil Aristotelovu myšlenku v celém pojednání „o duši“, kde je nespočet zajímavých postřehů a úvah právě o duši. Bohužel, jeho práce je tak rozsáhlá, že by to vydalo na další publikaci. Přece jen bych pár úryvků ocitoval, protože se podle mého názoru v určitém směru shodují s mým dílem. Tyto úryvky jsou sice součástí rozsáhlého kontextu, přesto si myslím, že by mohly být podnětem k zamyšlení.

A tu, jak se zdá, oduševněné bytosti liší se od neoduševnělých věcí hlavně dvěma znaky, pohybem a smyslovým vnímáním. Toto dvojí určení jsme asi přejali již od předchůdců; někteří tvrdí, že duše jest hlavně a především hybným

činitelem. A poněvadž měli za to, že to, co se nepohybuje, nemůže pohybovati jiným, domnívali se, že duše jest něčím, co se pohybuje. Proto Démokritos praví, že duše jest něčím ohnivým a teplým. Podle jeho mínění totiž je neomezené množství nedělitelných tělísek čili atomů, z nichž kulaté nazývá ohněm a duší, jako jsou například ve vzduchu takzvané sluneční prášky, které je viděti v paprscích pronikajících oknem; všeobecné símě pak, jež se z nich skládá, jmenuje prvky celé přírody; podobně i Leukippos. Tedy ty kulaté atomy pokládají za duši, protože prý takové útvary nejsnáze mohou vším pronikati a ježto se samy pohybují, mohou prý pohybovati i ostatním; předpokládali totiž, že je to duše, která dává pohyb živým bytostem. Proto prý také život trvá tak dlouho jako dech. Neboť obklopující vzduch prý svírá tělo a vytlačuje ty atomy, které živým bytostem dávají pohyb, ježto samy nikdy nezůstávají v klidu.²⁴

Z Aristotelových úvah jsem tedy čerpal celkový pohled síly, nadhledu a rozmanitosti duše, která je z mého hlediska jakousi energií nebo vnitřním motorem každého jedince. Tento pohled jsem si určil jako pomyslné centrum nebo střed všeho, takže by se dal nazvat osou. Pro představu odkazuji na přílohu č. 5, kde je model k mé práci s kamenným středem (osou).²⁵

Z knihy vyznání od sv. Augustina jsem čerpal převážně z oddílu „HLAVA XII. – paměť s ohledem na čísla a prostor“. Z této pasáže bych rád zmínil pár vět, které se částečně prolínají s mojí koncepcí díla.

Viděl jsem linie umělců jemné jako pavučina; ale ony matematické linie jsou něčím jiným, neboť nejsou obrazem toho, co mi ukazovalo tělesné oko. Každý může míti o nich vnitřní představu bez jakékoliv myšlenky na nějaké

²⁴ KŘÍŽ, A., Aristotelés o duši. 3. vyd. Praha: P. Rezek, 1996. s. 30. ISBN: 80-901796-9-X.

²⁵ Příloha č. 5

*těleso. Pomocí tělesných smyslů znám počet všech věcí, jež počítáme, ale čísla, jimiž počítáme, jsou něčím jiným, než předměty, jež počítáme. Nejsou totiž jejich představami a jsou něčím samostatným.*²⁶

Tyto úvahy mě přivedly na myšlenku zobrazit lidské poznání, které je uloženo v paměti krajiny. Naše poznání, je v neustálém pohybu a krouží kolem pomyslné osy. Přirovnal bych to k zámku, ve kterém klíč hýbe závorami. Umožňuje klíči se otočit tak, aby všechny závory během okamžiku zapadly do svých zářezů najednou. Tak i jednotlivé naše poznání, které neustále sbíráme a přehodnocujeme, do sebe zapadnou, až v určité chvíli a na určitý moment.

3.1 Popis díla

Jak jsem se už zmínil, dílo jsem na začátku neustále upravoval podle toho, jaký prostor se zrovna naskytl. O díle jsem měl představu, že bude fungovat na principu osy, která je hřídelí našeho poznání. První návrhy jsem koncipoval do prostoru v lese, kde byly pozůstatky zaniklé vesnice. Tam mi osu tvořil strom, který byl téměř v jejím středu.²⁷ Postupem času jsem však narazil na problém s povolením, takže jsem dál pokračoval s hledáním toho správného místa.

Dalším místem, kde jsem chtěl realizovat svoji práci, byl Klementův mlýn, který leží na říčce Úhlavce nedaleko městyse Stráže (okr.Tachov).²⁸ Rozvaliny tohoto mlýnu byly kompozičně krásně umístěné v zalesněné stráni, po které se klikatil potok. V tomto případě nebyl problém s povolením, ale objevil se problém s lokalitou, která je v pásmu tzv. biokoridoru.

²⁶ AUGUSTINUS, AURELIUS, Vyznání. 5. vyd. Praha: Kalich, 2006. s. 319. ISBN: 80-7017-027-1

²⁷ Příloha č. 6

²⁸ Příloha č. 7

Nakonec jsem narazil na vesnici, která se jmenuje Hora Svatého Václava, kde jsem nabyl pocitu, že ohledně povolení by neměl být žádný problém. Což se také v zápětí potvrdilo. Svůj návrh jsem tedy přizpůsobil k novému místu²⁹. Dospěl jsem k rozhodnutí, že osu díla bude tvořit duchovní místo, v tomto případě kostel sv. Václava, kde kolem něj budou pomyslně putovat vrstvy duchovního poznání v naší paměti. Jednotlivé vrstvy jsem výškově odlišil, protože i naše poznání nemá vždy stejnou velikost, rozměr ani hloubku³⁰. Na dílo se tak divák může dívat i z historické roviny, protože jsem ho vytvořil ve svahu. Z dolního pohledu divák pozoruje pouze kamenné stěny, které by mohly působit jako pozůstatky hradebních zdí. Na těchto terasách jsem si zvolil střed, který jsem zdůraznil vztyčeným kamenem směřujícím na sever jako lidské měřítko, které je omezené oproti duchovnímu.

Samotné světové strany měly v historii svůj význam, proto jsem chtěl na ně poukázat. A tak mi vznikl krásný kontrast mezi kostelem směřujícím na východ a kamenem směřujícím na sever. Inspiroval jsem se i určitým principem vesmíru, kde kolem sebe rotují objekty na sobě závislé, ale každý má svojí dráhu. Snahu o tento princip jsem se pokusil vyfotit téměř z půdorysu na obrázku číslo 12, kde je celkový pohled na dílo.³¹

3.2 Postup práce

Prvním krokem bylo ujasnění a vytyčení lokality, kde budu moct dílo umístit³². Poté následovalo nutné vyčištění prostoru od křovin, které většinou sahalo do 2 metrové výšky³³. Po náročném prořezávání a sekání

²⁹ Příloha č. 8, 9, 10

³⁰ Příloha č. 11

³¹ Příloha č. 12

³² Příloha č. 13

³³ Příloha č. 14

porostů jsem si konečně mohl přesně určit místo pro své dílo. Vše jsem si zakreslil pomocí vápna, především velikost a tvar.³⁴

Jedním z nejdůležitějších kroků bylo sbírání a shromažďování nespočtu kamenů o různé velikosti. Sbíral jsem je nejen ve svahu, kde jsem pracoval, ale i v blízkém okolí. Po vyvápnění tvarů jsem musel tyto linie obkopat a tak si připravit jakýsi základ pro kamenné zídky³⁵. K práci jsem mimo jiné využil i služby malého bagru, který mi navážel potřebný materiál³⁶.

Musím se přiznat, že jsem nečekal, jak velký bič jsem si na sebe upletl. Nicméně po prvním týdnu práce mi bylo jasné, že mě nečeká jen tak lehký úkol. Při neustálém přebírání a otáčení jednotlivých kamenů různých velikostí, což bylo fyzicky velmi náročné, jsem cítil každý sval v těle.

Po dokončení každé kamenné terasy, přijel bagr a zarovnal mi ji hlínou. U této práce bylo potřeba dobře si naplánovat harmonogram prací. Bagr byl velmi dobrý a užitečný pomocník, ale ne úplně levný, a každá hodina něco stála. Bylo nutné eliminovat anebo alespoň co nejvíce zkrátit jeho prostoje. Tato práce probíhala v docela příkrém svahu, takže jsem si musel nejprve určit, jak se bude postupovat, aby mi v průběhu činnosti svým pohybem nerozbíjel už hotové části díla.³⁷

Vzhledem k materiálu, se kterým jsem pracoval, bylo potřeba sledovat i počasí, protože nejednou se stalo, že zapršelo a práce musela být pozastavena.

³⁴ Příloha č. 15

³⁵ Příloha č. 16

³⁶ Příloha č. 17

³⁷ Příloha č. 18, 19

4 Závěr

4.1 Silné stránky

Domnívám se, že mezi silné stránky mé práce patří jednoduchost, které dominuje monumentální přístup. Silnou stránku spatřuji také v harmonii díla s okolní krajinou. Kladné názory diváků mě přesvědčily o naplnění mých očekávání. Jeden z nich mě opravdu hodně potěšil, a proto si ho dovoluji citovat. Autorkou byla starší žena, která prohlásila, že vše vypadá, jako by to tu bylo odjakživa. Musím se přiznat, že to byl velmi silný stimul do mé další práce.

Tento názor byl pro mě důležitý nejen z pohledu působení díla na diváka, ale také zároveň z pohledu umístění díla. Považuji to za kladnou zkušenost, která se mi vtiskla do paměti. V budoucnu bych chtěl mít toto ohodnocení mé práce na zřeteli a řídit se jím při dalších projektech či tvorbě, které si před sebe vytýčím. Nicméně ho nepřeceňuji, protože si plně uvědomuji, že je potřeba sbírat jak kladné, tak i záporné ohlasy. Jenom tak můžu získat cenné zkušenosti a uvědomit si „co funguje a co zase ne“. Jeden z mých osobních požadavků na dílo byla snaha o to, aby ho divák musel nejen objevit, ale zároveň se nad ním pozastavit a třeba i trochu nad ním rozjímat.

Další silnou stránku pozoruji ve volbě materiálu, kterým je v mém případě hlína a kámen z blízkého okolí. Jak jsem zjistil, tento „obyčejný“ materiál byl ve výsledku neobyčejně mocný a měl zásadní vliv na vzhled samotného díla a umocnil myšlenku, se kterou jsem k celkové realizaci přistupoval. Osobně mě to posunulo o krok vpřed ve vnímání materiálů a jejich vlivů.

Nedílnou součástí tohoto projektu byla i snaha zvýšit povědomí o problematice zaniklých a ohrožených kostelech, což si myslím, že se mi podařilo, minimálně mezi zúčastněnými institucemi.

4.2 Slabé stránky

Za slabou stránku práce považuji zálkusí projektu a to v komunikaci s úřady. Pro studenta je určitě cenná zkušenost jednat s úřady, ale daleko efektivnější a plynulejší spolupráce by nastala v okamžiku, kdyby se zapojili i vyšší složky akademické obce. Určitě by tím pomohli zvýšit povědomí o této problematice i u administrativních složek měst a vesnic. Poté by pak nemuselo docházet k tak častým neúspěchům už v prvopočátcích díla.

Vzhledem k tomu, že nemám nijak zvlášť bohaté zkušenosti s Land artem, může tato práce vykazovat i jistá slabá místa. Jedna z nich by mohla být například ve skladbě kamenů, protože jsem používal materiál pouze z okolí kostela. Ne vždy se mi tak totiž podařilo udržet pomyslnou rovinu, která se nabízí z profilového pohledu na kamenné zídky.

5 Seznamy použitých zdrojů

5.1 Knižní a periodické literatura

1. BUCKINGHAM, W. *Kniha filozofie*. 1. vyd. Přel. O. Vochoč. Praha: Knižní klub, 2013, Přel. z: The Philosophy

2. CÍLEK, V. *Krajiny vnitřní a vnější*. 2. dopl. vyd. Vimperk: Dokořán, 2010, s. 134. ISBN 80-7363-042-7

3. PIJOAN, José. *Dějiny umění 7*. Praha, 1990. 348 s. ISBN 80-207-0888-X.

4. GRAHAM-DIXON, Andrew. *Umění*. Praha: Knižní klub, 2010, ISBN 978-80-242-2663-7

5. PIJOAN, José. *Dějiny umění 12*. Praha, 1990. 348 s. ISBN 80-207-0888-X.
Str. 43

6. KŘÍŽ, A., Aristotelés o duši. 3. vyd. Praha: P. Rezek, 1996. s. 30.
ISBN: 80-901796-9-X.

7. AUGUSTINUS, AURELIUS, Vyznání. 5. vyd. Praha: Kalich, 2006. s. 319.
ISBN: 80-7017-027-1

8. Instituce. Památkový ústav v Plzni

5.2 Internetové zdroje

1. Creative Commons, [online]. [cit. 2015-02-26]. dostupné z:
http://cs.wikipedia.org/wiki/V%C3%A1clav_Hollar
2. Triada, spol. s r. o., Praha, spolupráce: Webhouse, s. r. o., [online]. [cit. 2015-02-26]. dostupné z: <http://www.dvs.cz/clanek.asp?id=6496693>
3. Creative Commons, [online]. [cit. 2015-02-26]. dostupné z:
http://cs.wikipedia.org/wiki/%C4%8Cesk%C3%A9_baroko
4. Creative Commons, [online]. [cit. 2015-02-26]. dostupné z:
[http://cs.wikipedia.org/wiki/Betl%C3%A9m_\(Kuks\)](http://cs.wikipedia.org/wiki/Betl%C3%A9m_(Kuks))
5. Creative Commons, [online]. [cit. 2015-02-26]. dostupné z:
[http://cs.wikipedia.org/wiki/Kostel_svat%C3%A9ho_Jana_Nepomuck%C3%A9ho_\(%C5%BD%C4%8F%C3%A1r_nad_S%C3%A1zavou\)](http://cs.wikipedia.org/wiki/Kostel_svat%C3%A9ho_Jana_Nepomuck%C3%A9ho_(%C5%BD%C4%8F%C3%A1r_nad_S%C3%A1zavou))
6. Katedra urbanismu a územního plánování, [online]. [cit. 2015-02-26].
dostupné z:
http://urbanismus.fsv.cvut.cz/HTM/PREDMETY/SI/UUPS/UUPS_2012_pr_09
7. Biskupství litoměřické, [online]. [cit. 2015-02-27]. dostupné z:
<http://www.dltm.cz/vystava-znicene-kostely-severnich-cech-1945-1989-v-rumburku>
8. Creative Commons, [online]. [cit. 2015-02-27]. dostupné z:
http://cs.wikipedia.org/wiki/Pron%C3%A1sledov%C3%A1n%C3%AD_katolick%C3%A9_c%C3%ADrkve_v_%C4%8Ceskoslovensku

9. Česká televize 1996–2015, [online]. [cit. 2015-02-27]. dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/porady/10160488386-vzkaz/209452801410015/>
10. Plzen2015, [online]. [cit. 2015-02-28]. dostupné z: <http://www.plzen2015.cz/cs/akce/zanikle-a-ohrozene-kostely-0>
11. Agionet Plzeň, [online]. [cit. 2015-02-28]. dostupné z: <http://lukova-kostel.cz/vystava>
12. Michal Valenčík, [online]. [cit. 2015-02-28]. dostupné z: http://www.znicenekostely.cz/?comments_before=1414609216
13. Triada, spol. s r. o., Praha, [online]. [cit. 2015-02-28]. dostupné z: <http://www.dvs.cz/clanek.asp?id=6496693>

6 Resumé

My thesis was part of the project extinct and endangered churches, which symbolically started on Tuesday, Nov. 6, 2012. He prepared a charitable society Pilsen 2015 together with teachers and students of the Faculty of Sculpture design and art Ladislav Sutnar as one of the pilot actions regional program Land line art European Capital of Culture 2015.

Instead, I chose to work in the village of Mount St. Wenceslas. It is located 80 km southwest of Pilsen and almost in the middle of the village is the church. Wenceslas. The project, which I attended, focuses on endangered and extinct churches. The sense of the project is to help these freely decaying monuments by pointing at them and they also inform the wider public.

The work that I created in this area, I called Current of time. Inspiration to me were philosophical thought of Aristotle and St. Augustine, who dwelt in his writings reflections on time. I would compare the work to move the gears in a watch movement. The aim of the work was to somehow artistically grab the gear and transported to the landscape. I chose the option of using stone terraces of clay, which are notionally pivoting on the spiritual axis. This axis represents the endangered my church. Wenceslas. The second round of this gearing represents the earthly plane. It has its own axis oriented to the north, which is composed of a large stone, which was located on the spot. Spiritual and earthly gear works on the principle of a relief mingling.

In this work, I worked only with natural materials at the site, where there was enough stone and clay. In a building of stone terraces, I used

the crossing, through which each wall interwoven, thereby preventing any sliding.

7 Seznam příloh

Příloha č. 1:	Model k proketu „Boží oko“
Příloha č. 2:	Projekt Kristýny Kužvartové
Příloha č. 3:	Projekt Jakuba Hadravy
Příloha č. 4:	Kostel sv. Václava
Příloha č. 5:	Model k projektu „Proud času“
Příloha č. 6:	Skica k projektu „Zaniklé vesnice“
Příloha č. 7:	Rujny Klementova mlýna
Příloha č. 8:	Skicování k projektu „Proud času“
Příloha č. 9:	Skica
Příloha č. 10:	Skica
Příloha č. 11:	Boční pohled
Příloha č. 12:	Půdorys
Příloha č. 13:	Katastrální mapa Hory sv. Václava
Příloha č. 14:	Původní prostor
Příloha č. 15:	Vyvápnění základů
Příloha č. 16:	Příprava základů
Příloha č. 17:	Vystavění prvních teras
Příloha č. 18:	Stavba teras
Příloha č. 19:	Dokončovací práce
Příloha č. 20:	Konečná fáze

Příloha č. 1: Model k projektu „Boží oko”

Příloha č. 2: Projekt Kristýny Kužvartové

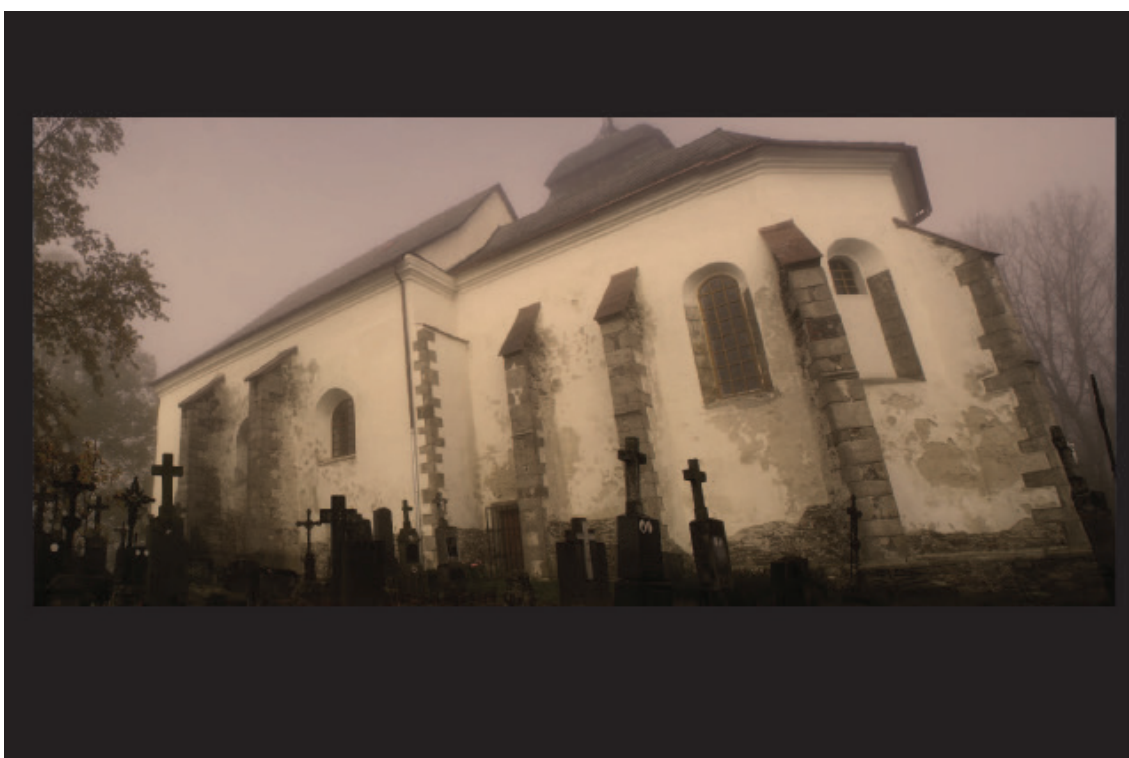

Foto - oddělení cestovního ruchu a odbor informatiky- Plzeňský kraj, [online]. [cit. 2015-03-30]. dostupné z: <http://www.turisturaj.cz/clanek/zanikle-a-ohrozene-kostely>

Příloha č. 3: Projekt Jakuba Hadravy

Příloha č. 4: Kostel sv. Václava

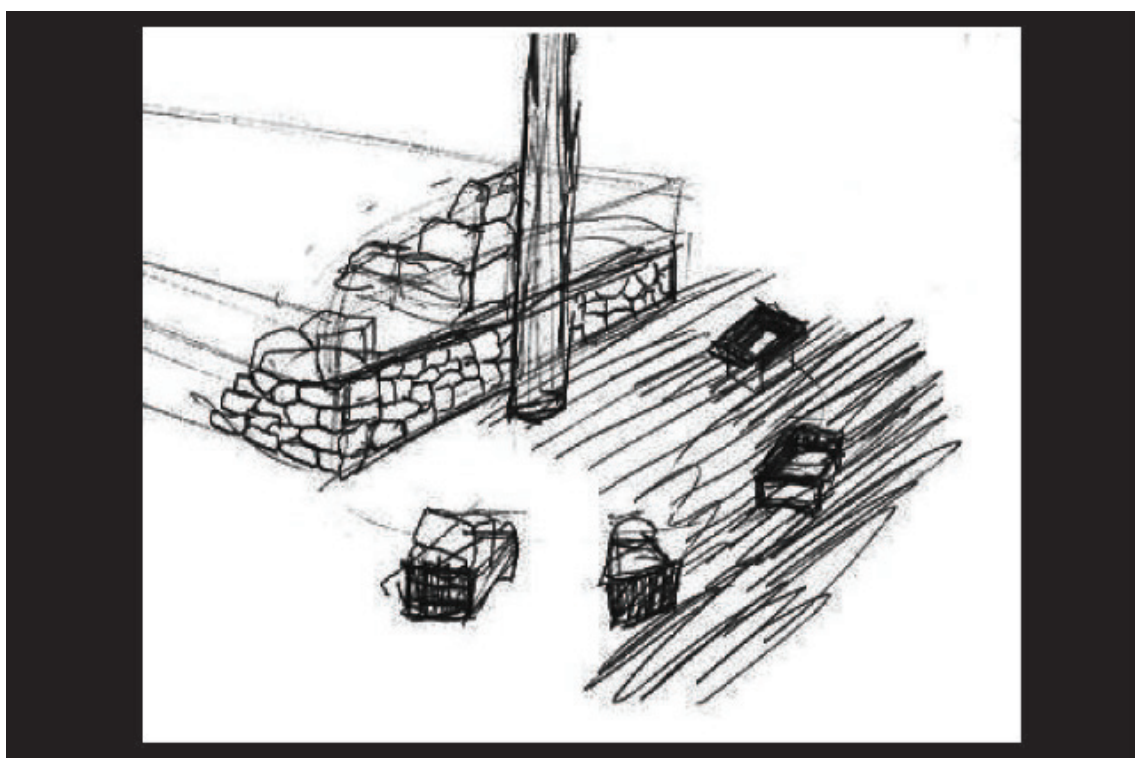

Foto, [online]. [cit. 2015-03-30]. dostupné z: <http://www.extrastory.cz/duchove-sudetskych-nemcu-prilakali-do-lukove-navstevniky-z-celeho-sveta.html>

Příloha č. 5: Model k projektu „Proud času“

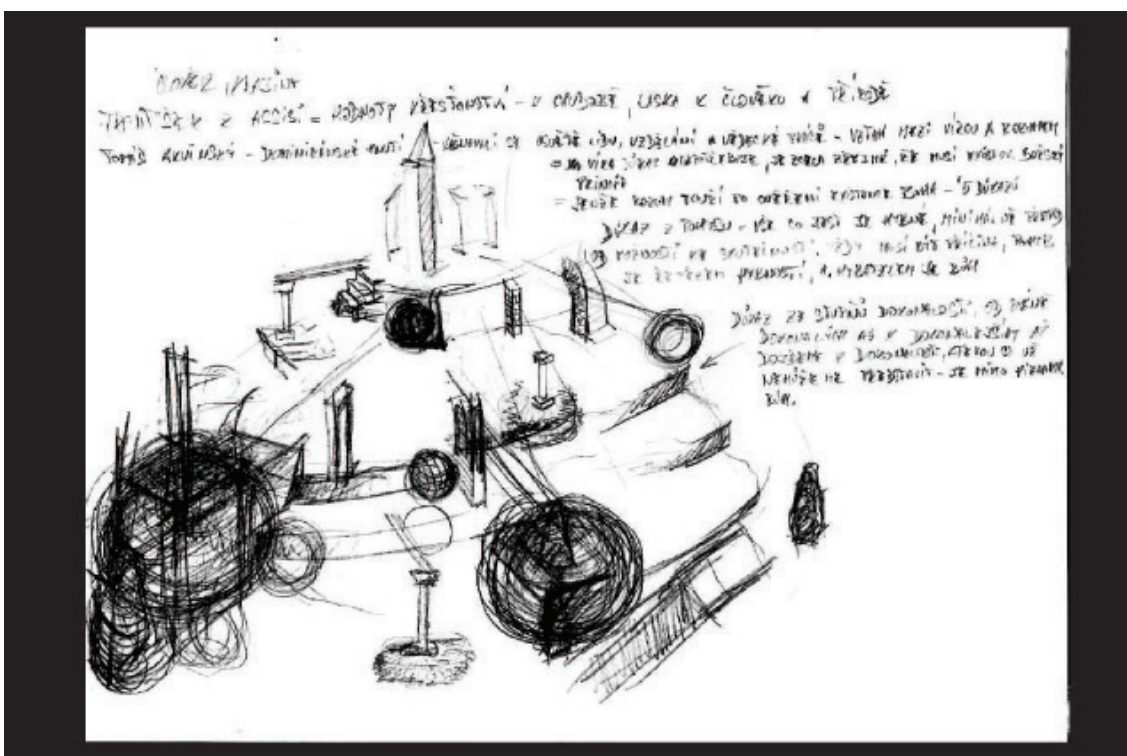
Příloha č. 6: Skica k projektu „Zaniklé vesnice“

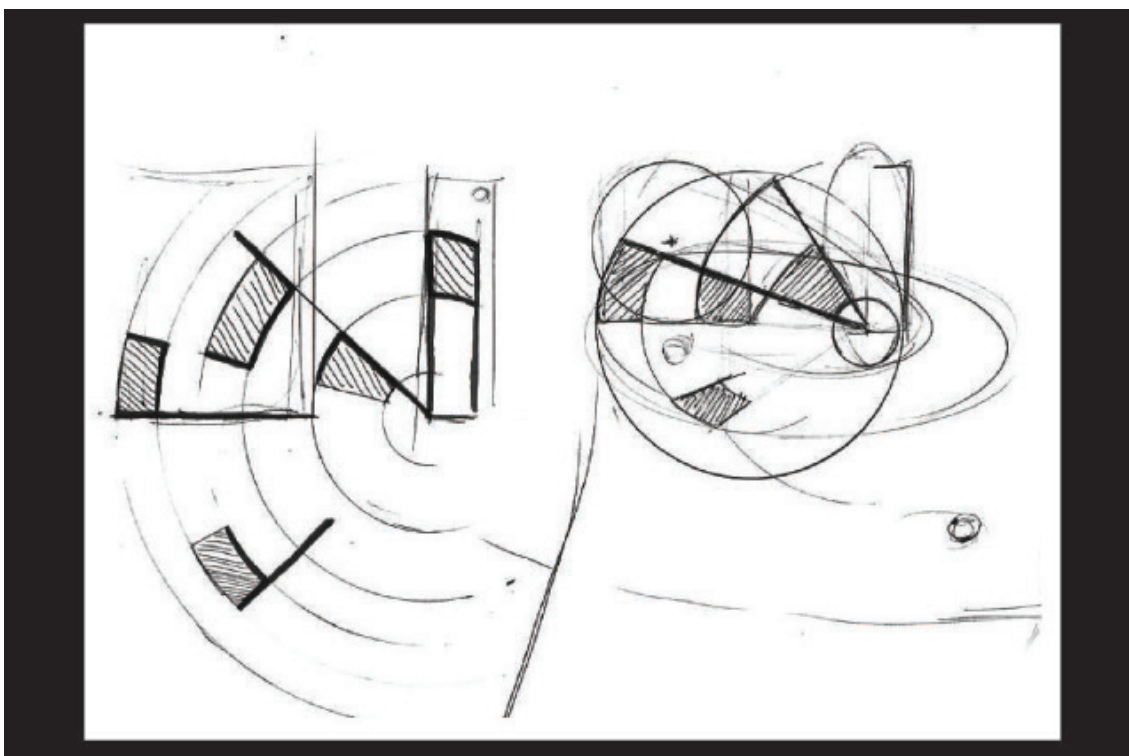
Příloha č. 7: Rujny Klementova mlýna

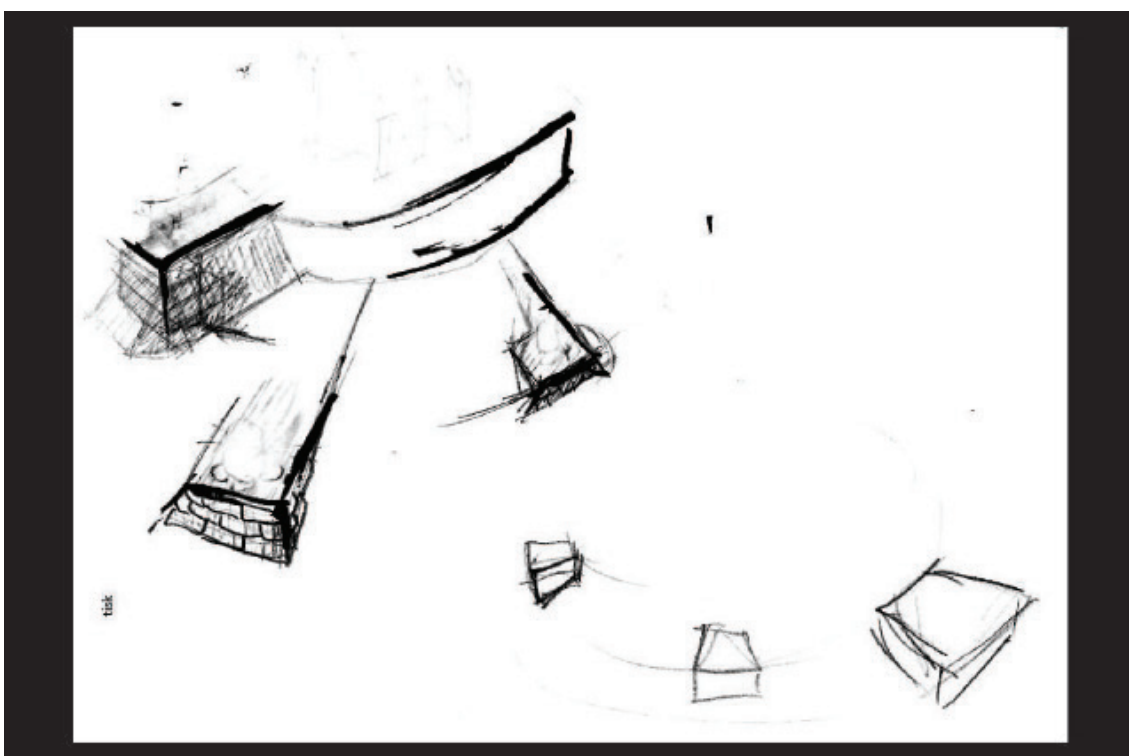
Příloha č. 8: Skicování k projektu „Proud času“

Příloha č. 9: Skica

Příloha č. 10: Skica

Příloha č. 11: Boční pohled

Příloha č. 12: Půdorys

Příloha č. 13: Katastrální mapa Hory sv. Václava

Příloha č. 14: Původní prostor

Příloha č. 15: Vyvápnění základů

Příloha č. 16: Příprava základů

Příloha č. 17: Vystavění prvních teras

Příloha č. 18: Stavba teras

Příloha č. 19: Dokončovací práce

Příloha č. 20: Konečná fáze

